

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗҰУ

ТАРИХ ФАКУЛЬТЕТІ

**ДҮНИЕ ЖҮЗІ ТАРИХЫ, ТАРИХНАМА ЖӘНЕ ДЕРЕКТАНУ
КАФЕДРАСЫ**

Бекітілді

Тарих факультетінің Ғылыми кеңесінде

Хаттама № 2 «28 қыркүйек 2025 ж.»

Факультет деканы _____ Байгунаков Д.С

**«6M02212-Тарих және шет тілін меңгеру» білім беру бағдарламасы
бойынша «ROI 3224 Римдік шешендік өнер»
пәнінің қорытынды бақылау бағдарламасы
көктемгі семестр, 3 - курс.**

Алматы, 2025

Бағдарлама оқу жұмыс жоспары және «6M02212-Тарих және шет тілін меңгеру» білім беру бағдарламаларының пәндер каталогы негізінде жасалды.

Бағдарламаны дайындаған дүние жүзі тарихы, тарихнама және деректану кафедрасының т.ғ.к., қауымдастырылған профессор Мухажанова Т.Н.

Бағдарлама дүние жүзі тарихы, тарихнама және деректану кафедрасының мәжілісінде бекітілді. 27.09.2025 г., хаттама №1

Кафедра меңгерушісі _____Мырзабекова Р.С.

Оқыту және білім беру сапасы бойынша
Академиялық комитетінің төрағасы
05.09.2025 ж., хаттама №1

_____ Бижанова М.Т.

Кіріспе

«Римдік шешендік өнер» пәні бойынша қорытынды бақылау бағдарламасы

ЖАЗБАША ЕМТИХАН: СТАНДАРТТЫ-СҰРАҚТАРҒА ЖАУАПТАР (офлайн).

1. Жазбаша емтихан - емтихан кестесіне сай студент дәстүрлі түрде жасалатын емтихан билетінің сұрақтарына жауап парақтарын толтыру арқылы емтиханды офлайн (аудиторияда) тапсырады.
2. Студенттің жазбаша емтихан тапсыру процесі студенттің аудиторияда жазбаша түрде емтихан тапсыруды көздейді, жауап парақтарына мәтінді жазу арқылы жазбаша жауап қалыптастыру қажет.
3. Жазбаша емтихан өткізілетін аудиторияға тек жеке басын куәландыратын құжат бойынша кіруге рұқсат етіледі. Емтихандарды өткізу рәсіміне қатыспайтын адамдардың тіркеу бөлімі бастығының жазбаша рұқсатынсыз болуына жол берілмейді.
4. Кезекші оқытушы жеке басын куәландыратын құжатты келу парағымен салыстырып тексереді. Пән бойынша 50% - дан кем рейтинг-рұқсаты бар студент жазбаша емтихан тапсыруға жіберілмейді.
5. Кешіккен студенттер емтиханға жіберілмейді.
6. Жазбаша емтиханның басталу және аяқталу уақыты тақтаға жазылады.
7. Телефонмен шпоргалкалар қолдануға және кез-келген алдау әрекеттерін жасауға болмайды.
8. Жазбаша емтихан кезінде білім алушылардың емтихан билеттерінің мазмұны бойынша сұрақтары қаралмайды.
9. Білім алушы емтиханға қатысудан шеттетілген жағдайда жауап парағы диагональ бойынша сызып өту жолымен өтеледі, емтихан өткізу хаттамасында "бұзғаны үшін жойылды" деген белгі қойылады.
10. Кезекші оқытушы, егер білім алушылар жұмысты белгіленген мерзімнен бұрын орындаса, жазбаша тапсырманы орындауға бөлінген уақыт өткенге дейін емтихан материалдарын қабылдай алады.
11. Қабылданған емтихан материалдары қайта есептеледі және пакеттерге мөрленеді және жазбаша емтихандарды өткізудің келу парағымен бірге тіркеу басқармасына беріледі.
12. Пән оқытушысы емтихан жұмыстарының жауаптарын арнайы бағалау комиссиясы тексеріп, бағалайды
13. Қорытынды бақылау нәтижелерімен келіспеген жағдайда апелляциялық шағым жазыңыз.

Емтихан тапсырмалары құрастырылатын тақырыптар:

модуль 1 Ерте шешендік өнер

Ежелгі Антикалық қоғам туралы жалпы түсінік, қалыптасуы, территориясы, халқы. Антикалық мемлекетінің қалыптасуы жазбаша деректерді, зерттеулерді талдау. Риторика түсінігі. Ежелгі Грек қоғамы. Ежелгі грекиядағы шешендік өнердің қалыптасуы мен дамуы. Ежелгі Грек қоғамында диалектикалық диалог өнерінің дамуы. Ежелгі Грек қоғамындағы шешендік өнер. Демосфеннің шешендік өнері. Демосфен шығармаларын талдау. Ежелгі Грек Философтары. Аристотельдің «Риторика» еңбегі бойынша шешендік өнерді талдау. Археология мәліметтері: Криттегі Эванс және басқа қазба жұмыстары. Мифология мен көркем әдебиет мұралары. Публицистика және шешендік өнер шығармалары. Арнайы әдебиеттер шығармалары: философиялық, жаратылыстану және экономикалық еңбектер. Г.Нибурдың сыни әдісі және

оның Греция тарихын жасаудағы ықпалы. Әлеуметтік- экономикалық және саяси тарихты оқып үйрену.

Қазіргі уақыттағы Грецияның тарихын оқып үйрену. Антика бойынша қазақстандық тарихнама. Б.э.д. II мж. Греция тарихы.

Б.э.д. II мж. Крит пен Ахейлік Греция. Б.э.д. XI-IX ғғ. Греция. Гомер поэмалары Грецияның әлеуметтік-саяси және экономикалық тарихы саласындағы дерек ретінде.

Археология мәліметтері: Криттегі Эванс және басқа да қазбалар. Микен, Тиринф, Пилос, Троя, Олимпиядағы, Коринф және т.б. зерттеулер.

Папирустар. Монеталар.

Мифология мен көркем әдебиет мұралары тарихи дерек ретінде. Публицистика және шешендік өнер шығармалары. Лисий, Исократ, Демосфен.

Арнайы әдебиеттер шығармалары: философиялық, жаратылыстану және экономикалық еңбектер.

Г.Нибурдың сыни әдісі және оның Греция тарихын жасаудағы ықпалы.

Бектің ғылыми қызметі мен грек жазу корпусы. Эллинизмнің ашылуы. Шлиманнның Трояны ашуы және Криттегі Эванс қазбалары. Ежелгі Греция тарихының Ресейде зерттелуі. М.С.Куторга, Ф.Ф. Соколов, В.В.Латышев. Әлеуметтік-экономикалық және саяси тарихтың зерттелуі. Р.Ю.Виппер, М.М.Хвостов, В.П.Бузескул, М.И.Ростовцев, Ф.Ф.Зелинский еңбектері..

Қазіргі уақыттағы Грецияның тарихын оқып үйрену. А.И.Тюменев, В.С.Сергеев, С.И.Ковалев, К.М.Колобова, А.Б.Ранович, К.К. Зельин, С.Л.Утченко, В.П. Кошеленко, Э.Д. Фролов.

Антика бойынша қазақстандық тарихнама. Ежелгі грек полисі және В.В.Горова, В.Н.Вдовинның авторитарлы билік формасы мәселесі.

Б.э.д. II мж. Крит пен Ахейлік Греция. Б.э.д. XI-IX ғғ. Греция. Гомер поэмалары Грецияның әлеуметтік-саяси және экономикалық тарихы саласындағы дерек ретінде.

МОДУЛЬ 2 РИМ ИМПЕРИЯСЫ ЖӘНЕ ШЕШЕНДІК ӨНЕР

Ежелгі Рим қоғамында риторикалық өнердің дамуы. Антикалық риторика және оның орта ғасырдағы теориялары, риторика мен тарихнаманың байланысы. Б.з.д. VI-III ғасырладағы Рим мәдениеті. Б.з.д. VI-III ғасырладағы Рим қоғамы, шешендік өнердегі трансформация. Республикалық дәуірдегі Рим мемлекетінің саяси жүйесіндегі дағдарыс. Республика дәуіріндегі Римдік билік және риторика. Эллинистік кезеңнің соңындағы Грекия мен Римдік риториканың дамуы. Марк Туллий Цицерон өмірі мен шешендік өнері. Рим философтарының ойларын талдау. М.Т.Цицерон еңбегін, идеяларын сараптау, диалог құру.

МОДУЛЬ 3 ИМПЕРИЯ ДӘУІРІНДЕГІ РИМ ӨНЕРІ

Поэзиялық өнердің дамуы, Тит Ливидің шығармаларын талдау, Римде Империялық кезеңнің орнауы, Гай Юлий Цезарьдың өмірі мен шешендік өнері, Халықтардың Ұлы қоныс аудару дәуірінің әлем тарихында маңыздылығы, Марка Фабия Квинтилианның Риторикалық концепциясы, Ғұн қоғамында шешендік өнер туралы жалпы мәліметтерді сараптау, **Марк Антоний Оратор** өмірі мен шешендік өнері, Атилла патшаның рөлі мен қоғамдағы орны, **Квинт Гортензий Горталдың** өмірі мен шешендік өнері.

Ұсынылатын әдебиеттер:

Әдебиет:

1. **Кузнецова Т.И., Стрельникова И.П. Ораторское искусство в древнем Риме** (по данным историков IV- VII вв). - М.: Наука, 1976,. – 284 с.
2. Ничипорчик Е.В История риторики античный период хрестоматия. Гомель 2004
- Всеобщая история. Т.2. Восток и Запад в средние века. М., 2021**
- Любимов Л. Искусств античного мира – М. 1995
- Жұмағұлов Қ.Т., Мырзабекова Р.С. Орта ғасырлар тарихы. Алматы, «Қазақ университеті» 2014**
- Мырзабекова Р.С. Әлем өркениеттерінің тарихы. Алматы, «Қазақ университеті» 2017**

Зерттеушілік инфрақұрылымы

1. Тарих факультеті жанындағы «Дүниежүзі тарихын зерттеу орталығы»;
2. Алматы қаласының жалпы білім беретін мектептері мен гимназиялары (№ 138; 140; 146; т.б.);

Мәліметтердің кәсіби ғылыми базасы

1. Әл-Фараби кітапханасы;
2. Ұлттық кітапхана;

Интернет-ресурстар

https://biblio.imli.ru/images/abook/zarublitra/kuznetsova_t_i_strelnikova_i_p_oratorsko_e_iskusstvo_v_drevnem_rime_1976.pdf

Интернет ресурс:

http://elib.gsu.by/bitstream/123456789/2257/1/%D0%98%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F%20%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%A3%D1%87%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%BE%D0%B5%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%B5.pdf «

Пән бойынша қорытынды емтиханды бағалау рубрикаторы

СТАНДАРТТЫ ЕМТИХАН: ЖАЗБАША (ОФЛАЙН)

	ДЕСКРИПТОР ЛАР			
	1 сұрақ максималды балл – 30 балл			
	«Өте жақсы» 27–30 балл	«Жақсы» 20–26 балл	«Қанағаттанарлық» 14–19 балл	«Қанағаттанарлықсыз» 0–13 балл
1-ші сұрақ Пәннің теориясы мен тұжырымдамасын білу және түсіну 30 балл	«Өте жақсы» барлық бағасы үш сұрақтың толық ашылуын, әр тұжырым мен қорытындының егжей-тегжейлі дәлелдерін қамтитын, логикалық және дәйекті түрде құрылған, аудиториялық сабақтарда өткен тақырыптардың мысалдарымен көрсетілген жауап үшін қойылады.	«Жақсы» бағасы барлық жауап толық, бірақ кейбір мәселелерді толық қамтылмаған, негізгі ережелердің қысқартылған дәлелдері көрсетілген жауап үшін қойылады, материалды жеткізудің қисыны мен дәйектілігінде кемшіліктің жіберілуі мүмкін. Жауапта кейбір стилистикалық қателіктер жіберілуі, терминдер дұрыс қолданылмауы мүмкін.	«Қанағаттанарлық» бағасы билетте ұсынылған сұрақтардың толық емес жариялануын қамтитын жауап үшін қойылады, негізгі ережелерді үстіртін дәлелдейді, мәлімдеп жазу барысында материалды ұсынудың логикасы мен дәйектілігінің бұзылуына жол береді, теориялық ережелерді аудиториялық сабақтардың әзірленген конспектілерінің мысалдары негізінде сипаттамайды.	Ұғымдарды шатастырады, теориялық түсінігі жоқ.
2-сұрақ	27–30 балл	20–26 балл	14–19 балл	0–13 балл
2 сұрақ максималды балл – 30 балл				
2-ші сұрақ Таңдалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға қолдану 30 балл	Оқу тапсырмасын толық орындау, қойылған сұраққа дәлелді беру, практикалық мәселелерін шешу; толық, жауап пәннің	Оқу тапсырмасын ішінара орындау пәннің практикалық міндеттерін толық шешпеу, қойылған сұраққа толық емес, бірақ дәлелді жауап беру; пән бойынша ғылыми тіл нормаларын сауатсыздау пайдалану;	Материалды үзік- үзік жеткізіледі, қисын мен дәйектілік бұзылады, нақты және семантикалық дәлсіздіктерге жол беріледі, пәннің теориялық білімі үстірт, біржақты қолданылады.	Тапсырманы шешу үшін білімді, алгоритмдерді қолдана алмау; қорытындылар жасай алмау. Қорытынды бақылау жүргізудің ережелерін бұзу.
3-сұрақ	35–40 балл	25–34 балл	15–24 балл	0–14 балл
2 сұрақ максималды балл – 40 балл				
3-ші сұрақ Таңдалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және талдау, алынған нәтиженің негіздемесі 40 балл	Оқу тапсырмасын толық орындау, қойылған сұраққа толық, дәлелді жауап беру, пәннің практикалық мәселелерін шешу; сұрақ тапсырмасын толық орындау, қойылған сұраққа толық, дәлелді жауап беру, пәннің практикалық мәселелерін шешу; қисынды және дұрыс негіздемесі, сауаттылық, ғылыми тілдің нормаларын сақтау, дегенмен тұжырымдарға әсер етпейтін материалды ұсынуда 1-2 дәлсіздікке жол беріледі.	Тұжырымдамалық материалды пайдалануда 3-4 дәлсіздікке, жалпылау мен тұжырымдардағы кіші-тірім қателіктерге жол беріледі, тапсырманың жалпы деңгейіне әсер етпейді. Өз ойларын, идеяларын, пайымдауларын мазмұндап, оларды нақты негіздей алмауы да ескеріледі.	Негізделген ғылыми ережелердің қолданылуы туралы тұжырымдар нақты емес және нәтижесіз, стилистикалық және грамматикалық қателіктер, сондай-ақ практикалық шешімнің нәтижелерін өңдеуде дәлсіздіктердің болуы.	Нақты фактілерді, ақпараттарды және олардың сипаттамасын білмеу және көрсетпеген. Тапсырма өрескел қателіктермен орындалды, сұрақтарға жауаптар толық емес, тұжырымдамалық материалдар мен дәлелдер нашар пайдаланылды.

Критерий/ балл	ДЕСКРИПТОРЛАР				
	«Өте жақсы»	«Жақсы»	«Қанағаттанарлық»	«Қанағаттанарлық сыз»	
	90-100 % (27-30 балл)	70-89 % (21-26 балл)	50–69% (15-20 балл)	25–49% (8-14 балл)	0–24% (0-7 балл)
1-ші сұрақ Пәннің теориясы мен тұжырымдама сын білу және түсіну 30 балл	Студент бірінші сұраққа қатысты терминологиялық аппаратын мәнің ашу, теориялық зерттеулерге талдау жасап, мысалдар келтіре отырып толық жауаптар берілген; Жауаптар сауатты ғылыми тілде баяндалған, барлық терминдер мен ұғымдар дұрыс қолданылған және дұрыс ашылған	Сұрақтарға тұтастай дұрыс жауаптар берілді, бірақ принципті емес жеке дәлсіздіктер жіберілген. Курстың барлық бірдей терминдері дұрыс қолданылмайды, жеке қате мәлімдемелер және презентацияда грамматикалық / стилистикалық қателіктері бар. Жауаптар мысалдармен дұрыс көрсетілмеген.	Сұрақтарға жауаптар үзік үзік түрде, дұрыс тұжырымдар мен қате тұжырымдар аралас. Тақырыпты толық ашу үшін курстың қажетті мазмұндық блоктары қамтылмайды. Студент жалпы оқу курсының тақырыбына назар аударарды, бірақ нақты мәселелерді ашуда қиындықтарға тап болады.	Жауаптар сұрақтардың мазмұнына сәйкес келмейді. Оқу курсы үшін сұрақтардағы негізгі ұғымдар қате түсіндіріледі.	Сұрақтарға жауаптар жоқ; студент оқу материалын ың көп немесе маңызды бөлігін білмейді немесе түсінбейді. Қорытынды бақылау жүргізу ережелері бұзылған жағдайда.
2-ші сұрақ Таңдалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға қолдану 30 балл	Курстың технологиясы мен методологиясы білім алушыларды даярлау бағытының ерекшелігін ескере отырып, терең мағынада қолданылады; ғылыми ұғымдар қойылған тапсырмаға еркін қолданылады, содан кейін негізгі проблеманы логикалық	Курстың әдіснамасы мен студенттің алған білімі әлсіз интеграцияланған және емтихан билетінде ұсынылған нақты практикалық тапсырмаларды шешуге бейімделген. Білім алушы жауаптары әлсіз құрылымдалған, жауапта маңызды емес нақты қателер бар,	Курстың құралдары үстірт қолданылады, мазмұны аз, жауапта нақты емес, презентация логикасы бұзылған, ұсынылған материалдың мағынасы жоқ, пәнаралық байланыстар туралы түсінік жоқ.	Пәннің маңызды бөлігін дұрыс қолданбайды, студент өз бетінше түзете алмайтын елеулі нақты қателіктер жібереді, емтихан мазмұны бойынша қосымша сұрақтардың көпшілігіне білім алушыға жауап беру қиынға соғады немесе дұрыс жауап бермейді.	Тапсырманы шешу және курсты түсіндіру үшін білімді қолдана алмау; жауап беру кезінде (бір сұраққа) 3-4-тен астам өрескел қателіктер жібереді, оны тіпті мұғалімнің көмегімен түзете алмайды; материалды толық игермеген. Қорытынды бақылау жүргізу қағидалары бұзу.

	және дәлелді түрде ашады;	оларды өздігінен түзете алады;			
3-ші сұрақ Тандалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және талдау, алынған нәтиженің негіздемесі 40 балл	Белгілі бір тақырып бойынша әдістер мен технологияларды интеграциялау, негіздеу және талдау, жауапты құрылымдау, емтихан билеті мәселесі бойынша қолданыстағы теориялардың, ғылыми мектептердің, бағыттардың 5 ережесін талдау қабілетінің болуы, жауаптар мысалдармен және көрнекі материалдармен, оның ішінде білім алушының өз тәжірибесінен суреттеледі; диалог жүргізу және ғылыми пікірталасқа түсу қабілетін көрсетеді.	Курстың әдістері мен технологиялар қолдануды интеграциялау және талдау, білімді жаңғырту кезінде елеусіз қателіктер жібере отырып, ғылыми ұғымдарды қолдану арқылы өз ойларын бекіту үшін көрнекі материалдарды қолдану; емтихан билеті сұрақтары бойынша қолданыстағы теориялардың, ғылыми мектептердің, бағыттардың 3-4 ережелерін талдау.	Курстың заңдылықтары мен принциптерінің үстіртін негіздемесі, оқу бағдарламасына сәйкес материалдың негізгі көлемін және жетекші сұрақтардың талабымен әлсіз қолдану; оны өз бетінше орындауда қиындықтар туындауы.	Курстың әдістері мен технологияларын қолданудың негізділігі мен талдауының болмауы, репродуктивті сипаттағы сұрақтарға жауап беру кезінде қиындықтың көрінісі.	Мысалдар келтірген кезде курс әдістерін қолдану қабілетінің болмауы; Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.